

Wees voorbereid: lessen uit het oceaanzeilen voor de governance van AI-systemen

Datum: 3 oktober 2024

Locatie: Conferentie Dataprotectie & Privacy, Utrecht

Spreker: Sven Stevenson, programmadirecteur Directie Coördinatie Algoritmes (DCA), Autoriteit Persoonsgegevens (AP)

Goedendag, fijn dat ik hier zo'n mooi publiek mag toespreken. Ik spreek hier als AP'er op de Conferentie Dataprotectie & Privacy. Als u het programma vooraf niet heeft bestudeerd, verwacht u ongetwijfeld een verhaal over bijvoorbeeld uitdagingen op het gebied van gegevensbescherming. Begrijpelijk, want het is een grondrecht waar we bij de AP hard voor strijd.

Vandaag wil ik met u echter het accent leggen op iets anders. De AVG is nog altijd de hoofdmoot van ons werk, maar we zijn bij de AP sinds begin vorig jaar ook aan de slag als coördinerend toezichthouder op AI- en algoritmes. Daarvoor is de Directie Coördinatie Algoritmes opgericht en ik ben daar de directeur van.

Onze nieuwe taak betekent onder andere dat we ten eerste risico's van AI- en algoritmes in kaart brengen. Vooral risico's voor onze grondrechten en fundamentele waarden. Maar, ten tweede faciliteren we ook de samenwerking tussen toezichthouders op het gebied van AI. En ten derde wijden ons aan guidance en normuitleg op dit terrein. Het liefst in samenwerking met verschillende toezichthouders. Momenteel bereiden we ook het toezicht op de AI-verordening voor, en wel op zo'n manier dat Nederlandse toezichthouders hier gezamenlijk mee aan de slag kunnen om te werken aan heldere regelgeving zodat de gehele samenleving kan bouwen aan mensgerichte en waardengedreven AI-toepassingen.

Als u het programma wél heeft bestudeerd, verwacht u dan ook een verhaal over AI- governance. Dat krijgt u ook. Dat beloof ik. En ik zal ook nog vertellen hoe we met de AI-verordening innovatie op een manier gaan faciliteren waarbij grondrechtenbescherming hoog in een vaandel staat.

Maar eerst wil ik naar een andere *life changing* technologie: het internet. Ik denk dat ieders leven door het internet is veranderd. Het internet veranderde mijn leven voor het eerst in 1995. Ik besepte me toen namelijk dat ik via het internet contact kon hebben met de hele wereld. Gewoon op de logeerkamer thuis vanachter de 386-desktop met *Windows 3.11* en daarnaast een stoffige 16k6 modem. Niet veel later had ik mijzelf HTML-code aangeleerd en was mijn eerste website al snel gebouwd, hopende dat ik die voor iedereen vindbaar kon maken via *Yahoo* onder "sports" en dan "auto racing" en dan "formula one racing". Daarop stond namelijk een lijst van 71 webpagina's over F1. Het werk van hobbyisten, dat was het internet destijds.

1. Het vroege internet en oceanzeilen...

Wie eenmaal het internet ontdekte was niet meer te stoppen. En zo begon ik in 1997 met het obsessief volgen van de *Whitbread Around the World Race*.

U weet wel, de voorloper van de *Volvo Ocean Race*. Waarin een handvol hypermoderne, speciaal ontwikkelde boten in een maand of negen rond de wereld zeilen. De editie van '97-'98 ging van Southampton, via Kaapstad, Fremantle, Sydney en Auckland naar Sao Paulo. En van Sao Paulo werd er naar Florida en Baltimore gezeild. De race eindigde met een Atlantische oversteek naar La Rochelle en een laatste etappe, terug naar Southampton.

En er deed ook een Nederlandse boot mee: de *BrunelSunergy* boot. Ik hoopte vurig dat ze elke etappe zouden winnen. Kleine spoiler: dat deden ze niet. Ze werden vooral heel vaak laatste. Maar dat deed niks af aan mijn haast obsessieve interesse. Het wachten werd beloond, want de Nederlanders wisten uiteindelijk een etappe naar hun hand te zetten.

En ik had geluk. Ik kon het allemaal heel nauw in de gaten houden. In '97 kon je namelijk voor het eerst min of meer live meekrijgen wat er op die boten gebeurde. Dat kon dankzij de nieuwe mogelijkheden die het internet bood. Je kon je bijvoorbeeld abonneren op mails van de schippers over hun belevenissen op zee. Maar je had ook coole visualisaties van de schepen op de website van de race. En ja, in 1997 was het écht revolutionair dat ik thuis een bericht uit de Zuidelijke Oceaan nog dezelfde dag kon ontvangen.

U zult denken: waarom begint hij nu over het internet en een zeilrace rond de wereld? Nou, het internet was eind jaren 90 voor veel organisaties nog behoorlijk nieuw. En beginnen met internet zal wellicht gevoeld hebben als het verlaten van de haven, de grote wereldzeeën op: een spannende en uitdagende onderneming. Omdat ik destijds amper een tiener was, kan ik dat niet helemaal goed inschatten. Ik ging gewoon onbevange naar de bibliotheek, haalde een boek over HTML, ging aan de slag met notepad en één meivakantie later stond mijn website over de formule 1 online.

Maar inmiddels zijn er nieuwe life changing technologieën; bijvoorbeeld AI. En ik heb inmiddels een beetje werkervaring opgedaan met technologie in verschillende organisaties.

Daarom durf ik het wel aan om te zeggen dat veel organisaties die AI inzetten, heel wat kunnen leren van de zeilers van de Whitbread race: beiden moeten een stuk cutting edge techniek goed laten werken. Want vergis u niet, zo'n boot is een F1 auto voor op de oceaan. Er komen heel wat windtunneltests, data-analyses en knappe koppen bij kijken voordat zo'n boot klaar is.

Bovendien is er splinternieuwe meteo- en communicatieapparatuur aan boord. En om zo'n boot veilig en efficiënt te laten renderen en moet je een hoop dingen goed doen, waaronder de regels volgen. Net als bij AI-systemen dus.

2. Het belang van governance voor de inzet van AI-systemen

Maar, de aankondiging in het programma gaf het al aan, ik wil vandaag vooral stilstaan bij de governancelessen die we uit de Nederlandse deelname aan de laatste Whitbread race kunnen trekken.

En hoewel ik een ijzersterk geheugen heb, kon ik me toch niet meer alles van de race herinneren. Daarom baseer ik me op een boekje: *Whitbread '97-'98: de Nederlandse uitdaging*. Een absolute aanrader (haast u naar een antiquariaat in de buurt...!)

Governance dus. Ik weet het: een brede term en dat maakt het ingewikkeld. Waar begint governance, waar eindigt het? En waar begin je zelf met governance? Je zou het bijna een beetje gaan mijden. Maar doe dat niet! Goede governance rondom AI-systemen is erg belangrijk.

Laat ik eerst nog eens uitleggen waarom. Dat is het om heel veel redenen, maar ik geef u er twee.

Ten eerste zien we als AP nog te vaak AI-toepassingen waarbij niet goed genoeg is nagedacht over de organisatie rondom het AI-systeem.

Zo schonken verschillende media begin dit jaar aandacht aan een kwestie met parkeerboetes uit Amsterdam. U kent het verhaal misschien wel. Het doet de wenkbrauwen fronzen en we moeten het heel serieus nemen. De eigenaar van een partyservice uit de Achterhoek kreeg in korte tijd 14 parkeerboetes. Hij tekende tegen al die boetes bezwaar aan. En 14 keer op rij kreeg hij gelijk. Ik maak zelf ook weleens bezwaar tegen een boete, maar aan de succesratio van deze Achterhoeker kan ik niet tippen. Wat is zijn geheim? Nou... dat is er niet. De boetes kwamen allemaal uit Amsterdam, maar de man in kwestie komt daar nooit. Al die boetes waren dus onterecht. Maar... in Amsterdam rijdt wel iemand rond met bijna hetzelfde kenteken. Bijna.... Het enige verschil tussen de kentekens is dit: waar de Achterhoeker een K in het kenteken heeft, zit er bij die ander een X. Alleen, precies op die X heeft dat kenteken een deukje. De computer vision van de Amsterdamse scanauto's ziet door dat deukje geen X, maar een K. En dat leidt tot 14 parkeerboetes voor een nietsvermoedende Achterhoeker. Voor het parkeerhandhavingssysteem leek het namelijk net of hij met zijn partyservice wekelijks in Amsterdam parkeerde, zonder te betalen.

En stelt u zich nu eens een AI-toepassing voor waarbij er wat meer op het spel staat. En dat er zich dan net zo'n probleem van false positives voordoet. Of misschien een onopgemerkte bias. Ik hoef u niet te vertellen dat er genoeg gevallen gezien waarin er over de uitkomsten van een slecht functionerend of slecht gebruikt AI-systeem zeer ernstig zijn en ook niet met een snel bezwaar te herstellen.

Wat gaat hier dan precies mis op governancegebied? Nou, het voorbeeld toont dat AI niet alleen taken van mensen overneemt, maar ze ook anders uitvoert. AI bootst immers meestal menselijke vermogens na, maar dan in versterkte vorm én zonder 'aangrenzende' vermogens. Terwijl die aangrenzende vermogens er vaak voor verantwoordelijk zijn om dat nagebootste vermogen in een mens 'in goede banen' te leiden. De scanauto controleert bijvoorbeeld veel meer auto's per uur dan een parkeerbeambte te voet, maar het systeem op basis van de scanauto heeft dan weer geen ingebouwd zelfreflectievermogen.

Governancemaatregelen, zoals het organiseren van verantwoordelijkheden en informatiestromen, hadden in het voorbeeld tot betere controle van het systeem kunnen leiden. Die hadden namelijk als het reflectievermogen dat de scanauto 'in goede banen leidt' kunnen dienen. Een kenteken met zo veel onterechte boetes zou binnen het systeem bijvoorbeeld een signaal kunnen geven dat er een menselijke controle moet gebeuren. De parkeerbeambte zou dan, de volgende keer dat de scanauto een 'overtreding' op dit kenteken constateert even uit de auto kunnen stappen om polshoogte te nemen en verslag uit te brengen aan iemand die het boetebesluit heroverweegt. Met antwoorden, er is noodzaak tot structurele en actieve menselijke controle van het AI-parkeercontrolesysteem.

Ten tweede: goede governance van een AI-toepassing is overigens niet alleen belangrijk vanwege mogelijke ongewenste uitkomsten van een systeem. De AI-verordening verplicht u ook om werk te maken van governance.

U weet misschien wel dat de AI-verordening een risicogebaseerde wet is: AI-systemen vallen afhankelijk van hun toepassingsgebied in verschillende risicocategorieën. Er is een categorie met onaanvaardbaar risico – die systemen zijn verboden – een hoog-risicocategorie en een laag-risicocategorie. En dan is er ook nog de categorie *general purpose AI*. En aan de makers, leveranciers en gebruikers van systemen in de verschillende risicocategorieën wordt ook een aantal eisen gesteld.

En vooral voor systemen in de hoog-risicocategorie gelden veel eisen, waaronder op governancegebied. Zo is het voor de leveranciers van hoog-risicosystemen bijvoorbeeld verplicht een kwaliteitsmanagementsysteem te ontwikkelen. Daarin moet ook een heldere beschrijving van processen en verantwoordelijkheden worden gedocumenteerd.

Leveranciers moeten bijvoorbeeld bepalen en vastleggen hoe ze de verantwoordelijkheid voor het monitoren van hun product op de markt organiseren. En hoe ze de kwaliteit van hun systeem blijven testen. En zo zijn er ook voor de gebruikers van AI-systemen verschillende eisen op het gebied van governance.

Het is, met andere woorden, dus niet alleen verstandig, maar vaak ook verplicht om goed over governance na te denken voordat u met AI aan de slag gaat. Bezint eer gij begint, ook over governance dus.

3. De Whitbread '97-'98: vijf governance-lessen uit de avonturen van de BrunelSunergy

Wat kunt u leren van een zeilrace? Governance is een brede term. Daar concreet handen en voeten aan geven kan als een overweldigende uitdaging voelen. Maar... voor de teams die deelnamen moet de Whitbread round the world race ook overweldigend hebben geleken. En u weet inmiddels: ik was een zeer trouwe volger van die race en had vooral oog voor het Nederlandse team: BrunelSunergy.

En uit hoe het dat team verging kunnen we wat mij betreft 5 belangrijke lessen trekken voor de uitdagingen van AI-governance die voor ons liggen. Terwijl ik die lessen bespreek, geef ik graag aan waar die lessen aan de AI-verordening raken.

De eerste les: het gaat niet zozeer om waar je begint, maar om dat op tijd begint, want je hebt de tijd nodig (ook voor het beheersen van AI-systemen).

BrunelSunergy had voor de start, in september '97, krap twee jaar voorbereidingstijd. In die tijd moest men de boot ontwikkelen, het team smeden, de sponsoring regelen en nog veel meer.

En wat was het resultaat? Het team was niet competitief. De boot was aanvankelijk bijvoorbeeld te zwaar. En hij bleek in het begin van de race dan ook niet vooruit te branden. De boot was natuurlijk wel klaar, maar het team was nog niet in staat geweest om hem door te ontwikkelen en het beste uit het ontwerp te leren halen.

Nu moet zo'n wedstrijdboot uiteindelijk gewoon op tijd aan de start verschijnen. BrunelSunergy had niet de luxe om de ingebruikname uit te stellen. U heeft die hopelijk wel. Anders geformuleerd: u zit niet in een race.

Breng uw organisatie dus eerst op peil om met AI om te kunnen gaan. Bovendien is de tolerantie voor risico's bij uw stakeholders waarschijnlijk een stuk lager dan bij wedstrijdzeilers. Zo'n zeiler zal best met een iets minder betrouwbaar schip kunnen leven. Als hij of maar aan de start kan verschijnen. Bovendien weten ze dat zeezeilen gevaarlijk is. Klanten, Leverancier en uw andere belanghebbenden zijn waarschijnlijk minder te spreken over onzekerheden door een onbetrouwbaar AI-systeem. Zij willen gewoon dat u hun verwachtingen tegemoetkomt en willen verder nergens last van hebben. Ik zeg het dus nogmaals: Voordat u daadwerkelijk met nieuwe AI-systemen gaat werken, zorg ervoor dat uw organisatie het aankan.

De AI-verordening eist dan ook niet voor niets van AI-gebruikers dat zij, voordat ze aan andere verplichtingen moeten voldoen, hun AI-geletterdheid op orde hebben. Daar ga ik later nog wat dieper op in.

Nu eerst terug naar de race. Zoals ik al zei: de resultaten kwamen uiteindelijk toch voor de Nederlanders. Dat gebeurde na etappe 4. Onder andere omdat de boot effectief doorontwikkeld was. Tussen de etappes door werden de romp, de zeilen en allerlei details aan boord verbeterd. Zo zeilde het Nederlandse team als hekkensluiter van Southampton, onder Afrika door, naar Nieuw-Zeeland, maar kwam het in etappe 5 in tweede positie in Sao Paolo aan. Voor de doorontwikkeling gebruikte het team een heel simpel hulpmiddel: een logboek. Zodra bemanning op een tekortkoming van het schip stuitte noteerden ze in het logboek wat daaraan moest gebeuren. Eenmaal in de volgende haven, konden het team de klussen in het werkboek direct verdeeld oppakken.

Dit brengt ons les nummer 2: leg goed verslag van de activiteiten en prestaties van uw AI-systeem.

Dat verslagleggen van activiteiten heet logging, in computervaktaal. Het idee daarvan is onder andere dat je na kunt gaan waar het misgaat. Maar dat is nog maar de basis. Een systeem zou ook kunnen worden ingericht om zelf signalen te geven van 'ongewone' of ongewenste prestaties, zodat daar naar gehandeld kan worden. Of denk aan een systeem van checks and balances: het is belangrijk dat de activiteiten door meerdere paren ogen worden bekeken.

En loggen is niet alleen heel verstandig, maar ook verplicht, voor zowel leveranciers als gebruikers van hoog-risicosystemen onder de AI-verordening. En als het toch moet, benut het dan ook goed. Gebruik het log om na te gaan of je AI-systeem nog wel de juiste koers vaart.

Daarmee komen we op les 3. Wat doe je als er iets mis blijkt te gaan? Dan moet je klaar zijn om effectief in te grijpen.

Voor BrunelSunergy ging het in '97 al tijdens de eerste etappe heel erg mis. Midden op de Atlantische Oceaan, iets ten Noorden van de evenaar belandt het team midden in een enorme school walvissen. Ze weten de meeste walvissen nog heel kundig te ontwijken. Maar eentje slaat uiteindelijk met zijn staart tegen het roer van de boot. Hoe het die walvis verder is vergaan, weten we niet zeker. De zeilers zaten in elk geval met een in tweeën gebroken roer. En hoewel de boot nog bestuurbaar was, is een half roer een serieuze handicap. Maar... ze hadden wel perspectief.

BrunelSunergy had namelijk een on-shore team paraat om binnen no-time in welke zeehaven dan ook een noodreparatie uit te kunnen voeren. Dat team reisde de boot achterna naar alle start- en finishhavens. Maar het kon tussendoor dus ook naar een andere haven vliegen voor een noodreparatie. De zeilers besluiten na hun aanvaring dan ook af te slaan naar het oostelijke puntje van Brazilië. Daar staat het on-shore team ze al met het reservemateriaal op te wachten. Ze waren dus te laat begonnen om direct vooraan te varen, maar dit hadden ze toch goed voor elkaar. En de boot is uiteindelijk – let op – 4 uur na aankomst in Brazilië al weer onderweg naar de finish in Kaapstad.

Les 3 is dus: zorg dat je klaar bent om in te grijpen als er iets misgaat met je AI-systeem. Zorg er bijvoorbeeld voor dat de verantwoordelijkheden in zo'n situatie voor iedereen duidelijk zijn. Zorg er voor dat verschillende scenario's klaarliggen. En besef dat klaar zijn om snel te handelen de schade voor iedereen aanzienlijk kan beperken.

Goed om te weten: de zeilers van BrunelSunergy hadden hun vermogen om met noodsituaties om te gaan prima op orde, maar het reglement van de race was daar ook op ingesteld. Het reglement hield rekening met de mogelijkheid van grote schades. Schepen mochten daarom havens onderweg aandoen voor een noodreparatie, of onderdelen via een helikopter te laten aanvoeren.

De AI-verordening is gelukkig ook een wet die rekening houdt met 'problemen onderweg'. Daarbij moeten ze ook maatregelen ontwerpen voor het geval er van risico's op het gebied van grondrechten ontstaan. In de memorie van toelichting gaat het bijvoorbeeld over de organisatie van menselijk overzicht over het systeem en procedures om klachten op te nemen.

Tijd voor de volgende les. Nummer 4: zorg dat u de vaardigheden aan boord hebt om de techniek succesvol en verantwoord te kunnen gebruiken.

Terwijl ik het verslag van de race de afgelopen weken doornam, viel het mij op hoe belangrijk de vaardigheden van de bemanning zijn. Het beste voorbeeld daarvan is etappe 7, van Fort Lauderdale naar Baltimore. De Nederlandse boot nam in die etappe een meteoroloog van het KNMI mee aan boord. En dat was waardevol: zeilers zijn immers voortdurend op zoek naar wind. Eerder beschikten ze al wel over allerlei weerdata, maar die interpreteerden ze zelf. Dankzij de analyses van de KNMI'er varen ze een heel andere koers dan hun concurrenten. En warempel. Ze winnen de etappe!

En niet alleen de expertise van de meteoroloog valt op: elk bemanningslid heeft specifieke vaardigheden die het team nodig heeft. Zo is er bijvoorbeeld een zeiler mee die ook als dokter fungeert. Er zijn bemanningsleden die zeilen kunnen repareren. Het is ook duidelijk wie de elektronica aan boord repareren en wie het dekbeslag vervangt. Veel van die functies zijn bovendien 'dubbel bezet.' Als er iemand uitvalt, kan een ander diens taak overnemen.

Vertaald naar de wereld van AI-systemen leert dit ons: breng de AI-geletterdheid van uw organisatie op orde. Het zeilvoorbeeld toont aan dat vaardigheden het verschil maken tussen succes en falen, tussen veilig en onverantwoord. Zonder dokters of elektromonteurs kun je niet aan een oceaanrace beginnen. Voor het gebruiken een AI-systeem geldt hetzelfde zou ik willen zeggen.

Maar wat is dan die AI-geletterdheid? De AI-verordening maakt het topprioriteit en geeft er dan ook een definitie van: AI-geletterdheid bestaat uit de vaardigheden, kennis en begrip waarover iedereen met betrekking tot diens eigen rol in relatie tot het systeem dient te beschikken. Die geletterdheid stelt

medewerkers in staat om geïnformeerd beslissingen te nemen en op te merken welke kansen en risico's er kunnen ontstaan met het systeem.

Concreet betekent dit dat niet iedereen dezelfde kennis van het AI-systeem hoeft te hebben. Iedereen moet primair weten wat er in diens rol nodig is voor verantwoorde, geïnformeerde beslissingen. De parkeerbeampte in de scanauto hoeft niet hetzelfde van het parkeerhandhavingssysteem te weten als de IT'er op kantoor of degene die de eindverantwoordelijke voor het systeem is. Maar ze moeten wel allemaal een basaal begrip van het geheel hebben. En iedereen moet heel goed snappen hoe hun 'eigen' stukje van het systeem werkt en welke valkuilen zich daar voordoen.

De laatste les dan, die gaat over communicatie. Zoals ik al zei, kon ik het BrunelSunergy team zo goed volgen doordat de communicatie van de race ontzettend goed geregeld was. De organisatie maakte heel goed gebruik van de mogelijkheden van het destijds splinternieuwe internet. Dat droeg enorm bij aan de publieke belangstelling. Op de drukste dag haalde de Whitbread website maar liefst 13 miljoen hits. En destijds hadden nog maar 150 miljoen mensen een internetverbinding. Het team had zelf ook een website. Via die website abonneerden 1700 adressen zich op de mailberichten vanaf de boot. In een tijd – let wel – dat nog geen 20 procent van de Nederlandse huishoudens een PC met internet had. Met andere woorden: BrunelSunergy wisten hun stakeholders goed te bereiken.

Les 5 is: maak betrokkenheid makkelijk en wees bereikbaar voor uw omgeving die u van relevante input en feedback kan voorzien.

Een systeem dat input krijgt uit diens omgeving werkt beter dan een systeem dat niemand ziet. Zorg er dus sowieso voor dat mensen weten dat u een AI-systeem inzet. Dat is onder de AI-verordening ook verplicht voor systemen die ontworpen zijn voor interactie met mensen: chatbots bijvoorbeeld. Maar u helpt uzelf en uw stakeholders ook door het leveren van input goed te organiseren. De AI-verordening helpt u ook daarbij op weg, door – in verschillende vormen – een registratiemechanisme én klachtenprocedure voor hoog-risicosystemen. Verder is het raadzaam om de personen die de impact van uw systeem zullen ondervinden te betrekken bij het in kaart brengen daarvan. Dat helpt u betere keuzes te maken om de mogelijke negatieve uitkomsten van uw systemen te beperken. Vaak komen de mensen aan de 'andere kant' van het proces met ideeën waar u zelf nooit op gekomen zou zijn.

Vijf lessen dus. Laat ik ze nog even herhalen. Neem ze ter harte.

1. *Besef dat het tijd kost om uw organisatie voor te bereiden voor verantwoord AI-gebruik en neem die tijd ook.*
2. *Leg verslag van de activiteit van uw systeem en monitor de activiteit voortdurend met het oog op risico's.*
3. *Zorg dat u klaar bent om effectief en snel in te grijpen als een risico zich manifesteert.*
4. *Denk om AI-geletterdheid: zorg ervoor dat iedereen in uw organisatie de vaardigheden en kennis bezit om diens eigen rol verantwoord in te vullen.*
5. *Zorg ervoor dat informatie van buiten uw organisatie uw gemakkelijk bereiken kan: wees bereikbaar en maak communicatie makkelijk.*

4. Oefenen in een 'veilige haven': het nut van een AI sandbox

Dat laatste idee, dingen wat makkelijker maken, hoeft niet natuurlijk niet alleen voor mensen buiten uw organisatie op te gaan. Het zou denk ik fijn zijn als het voor uzelf ook wat makkelijker wordt, denk bijvoorbeeld aan het innovatietraject. Organisaties die willen innoveren door AI te ontwikkelen moet het niet onnodig moeilijk gemaakt te worden. En na die vijf lessen die u waarschijnlijk toch het nodige werk gaan opleveren, wil ik u laten weten dat wij toezichthouders ook een rol kunnen spelen om innovaties in goede banen te leiden.

Ik heb u al iets verteld over de technische en reglementaire uitdagingen van BrunelSunergy. Ze moesten om te beginnen een supersnelle high-tech boot bouwen. En dan moest die boot ook nog eens reglementair zijn. Om te controleren of hij dat ook was, werd de boot bijvoorbeeld gewogen door de wedstrijdleiding. Maar werd ook gekeken naar allerlei andere technische details.

Voor AI-systemen die onder de AI-verordening vallen geldt in grote lijnen hetzelfde. Ze moeten natuurlijk doen waarvoor uw organisatie ze ontwerpt of aankoopt. Maar ze moeten ook aan de wettelijke eisen voldoen. Daarom moet voor hoog-risicosystemen onder de AI-verordening bijvoorbeeld ook een conformiteitsbeoordeling worden uitgevoerd, wat – al naar gelang het type toepassing – door de leverancier zelf of een daarvoor aangewezen externe organisatie gebeurt.

Het is natuurlijk heel goed dat technologie die betrouwbaar moet zijn meerdere toetsen moet doorstaan. Maar innovatie betekent vaak “nieuw” en dus kan het op voorhand zoeken zijn hoe de innovatie binnen de kaders van de regulering past. Op sommige punten zal het wel goed komen, maar op andere punten lijkt het minder zeker. En het zou toch zonde zijn om een systeem te ontwikkelen dat uiteindelijk niet aangeboden kan worden, omdat u, achteraf, toch een verkeerde keuze maakte omtrent die ene onzekerheid. Hoe fijn zou het dan zijn als u zich tot een toezichthouder kan wenden met een vraag over dat ene onzekere punt. Ook daar is in de AI-verordening aan gedacht.

De AI-verordening voorziet in de regulatory sandbox. De sandbox biedt als het ware de gelegenheid voor een proefvaart in de haven, in aanwezigheid de toezichthouder.

Er ontstaat dus ruimte om vraagstukken rond AI-systemen die u ontwikkelt – de sandbox is uitdrukkelijk voor ontwikkelingsvraagstukken – in de sandbox met de toezichthouder gezamenlijk te bekijken. En dat voordat er al te zware consequenties aan uw ontwikkelingskeuzes verbonden kunnen worden. Een kleine kanttekening: het zal natuurlijk ondoenlijk worden om voor alle AI-innovaties een sandbox-traject aan te bieden. Maar de ruimte ontstaat, zeker voor meest interessante en relevante casussen.

Op dit moment werken diverse Nederlandse toezichthouders samen aan de inrichting van de sandbox. Sterker nog, momenteel loopt er een pilot. Daarin is de sandbox vooral ingericht als een middel om juridische verduidelijking te vinden, voor zowel de toezichthouder als de AI-ontwikkelaar.

Als gezamenlijke toezichthouders hebben we met de AI Act sandbox een open houding. Eén loket waar ontwikkelaars met interessante juridische vragen terecht kunnen. Dat maakt ons, op onze beurt, ook makkelijker bereikbaar.

5. Op naar een behouden vaart

Het wordt tijd voor mij om af te sluiten. Ik heb u meegenomen in mijn fascinatie voor het oceanzeilen en hoe die ontstond dankzij technologie.

Ik was immers dankzij het internet in staat om de Whitbread Round The World Race zo goed te volgen. Nu ik iets ouder ben en mij dagelijks met het reguleren van AI bezighoudt, heb ik leren inzien wat die ervaring u en mij kan leren over hoe je cutting edge technologie verantwoord in moet zetten.

En zoals ik u heb verteld, zitten er in de avonturen van BrunelSunergy volgens mij in elk geval 5 lessen over de governance van AI. En die lessen zoude we ter harte moeten nemen. Hopelijk maken we uw leven al iets overzichtelijker door die lessen met u te delen. Dat hopen we als toezichhouders ook te doen met de regulatory sandbox. Want laat ik het nog eens onderstrepen: goed toezicht draagt bij aan verantwoorde innovatie. Dus laat ik afsluiten door dit te zeggen: als u AI ontwikkelt of gaat gebruiken, bereid u dan goed voor. Zorg dat uw organisatie klaar is om veilig en verantwoord met AI om te gaan. Wees dus voorbereid, wees geduldig, begin voorzichtig, zorg voor reddingsvesten, maar wees dan ook niet bang om het ruime sop te kiezen.

***